

Az NKÖM – GYISM „A nemzeti közművelődési és könyvtári hálózatfejlesztés, valamint a gyermek és ifjúsági célú közösségi terek és a népművészeti alkotóházak támogatására” c. pályázat eredménye

A Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma és a Gyermek-, Ifjúsági és Sportminisztérium közös pályázatot hirdetett „A nemzeti közművelődési és könyvtári hálózatfejlesztés, valamint a gyermek és ifjúsági célú közösségi terek és a népművészeti alkotóházak támogatására” címmel. A pályázat célja többek között az volt, hogy forrást teremtsen olyan könyvtári fejlesztések megvalósításához, amelyekkel a könyvtárak az Európai Unióban elvárt igényeknek megfelelő környezetben, magas szakmai színvonalon és korszerű tartalommal tudják biztosítani a könyvtári szolgáltatásokat, és az Európai Unióval kapcsolatos információk közvetítését. Erre vonatkozott a négy pályázati kategória közül a „C” jelű, „Korszerű könyvtárakkal az Európai Unióba” című.

A pályázat eredményét régióként csoportosítva adták közre. A „C” kategóriában az eredmény a következő:

Régió	Támogatott könyvtárak száma	Elnyert összeg (E Ft)
Észak-Magyarország	5	35 500
Észak-Alföld	4	30 500
Dél-Alföld	7	30 600
Dél-Dunántúl	8	33 950
Nyugat-Dunántúl	9	15 980
Közép-Dunántúl	4	18 000
Közép-Magyarország	5	33 700 ebből Budapest 20 000
Összesen	42	198 230

/NKÖM-honlap/

(Vágó Andrea)

A Könyvtárosok kézikönyve 5. kötete: törekvés a teljességre

Az ember eleve törekszik a teljességre, a dolgok befejezettségére. A *Könyvtárosok kézikönyve* záró, 5. kötete egy nagy szellemi vállalkozás, egy jól átgondolt koncepció nyugvó rendszer utolsó elemeként jelent meg a könyvpiacra. A szakma nem kisebb várakozással tekintett megjelenése elé, mint tette elődei, az 1–4. kötet megjelenésekor. Fontosságához, szükségességéhez nem férhet kétség.

A kötet alcíme – *Segédletek* – a maga semleges szűrkejével nem ígér megrendítő találkozást használójának. A kötet szerkesztői maguk is azt írják az előszóban, hogy főleg adat-összeállításokból áll. Ám úgy vélem, lényegesen több annál. Egy szakma önreflexiója jelenik meg előttünk.

Különösen helytálló ez a *Könyvtári trendek* címet viselő fejezetre, az ún. vízióra, amely a szerkesztői előszó szerint „legalább a közeli jövő képét villantja fel”. A fejezetben a szerző, *Poprády Géza* 9 kulcsszó mögött vonultatja fel a trendeket. Érdekes mind a kilencet felsorolni: olvasás, írás, könyv; a könyvtár jövője – a jövő könyvtára; gyűj-

teményépítés, dokumentumellátás; az internet; a könyvtáros; a közkönyvtár; a nemzeti könyvtár; állományvédelem, végül a könyvtár- és információpolitika. Már a kiemelt kulcsszavak sem hagyják érintetlenül az olvasót. Egy pillanat alatt átgondolhatja az egész szakmát, egyeztetethet a szerzővel, vajon e kulcsszavak reprezentálják-e a szakmát. Ez az a fejezet, amely egyértelműen vitára készítet, ami egyáltalán nem baj, sőt mi több, szükséges, kell, mert benne fogalmazódik meg a jövőnk. Az idézett, tematikusan összerendezett trendek, a szöveghűen idézett nézőpontok szintézise a fejezetzáró összefoglalóban található. Miközben az ötödik kötet feladata, „hogyan lekerekítse az előző kötetek tartalmát”, a könyvtári trendekről szóló fejezet az új kihívások, dilemmák, a róluk való gondolkodás sokszínűségével egy új kiadás elkészítésének lehetőségét veti fel.

Kiváló gondolatnak tartom a *Könyvtári és szakirodalmi tájékoztatói (dokumentációs) szabványok, szabályzatok* című fejezet szerepeltetését a kézikönyvben. Oka nemcsak az, hogy bármikor elővehető, fellapozható, és irodalomjegyzékével együtt

Könyvtárosok kézikönyve / szerk. Horváth Tibor, Papp István. – Budapest : Osiris, 1999-2003. – 5 db ; 25 cm. – (Osiris kézikönyvek, ISSN 1416-6321)
 Bibliogr.: fejezetek végén
 5. köt., Segédletek. – 2003. – 454 p.
 ISBN 963-389-307-0

a tájékozódásnak és a napi munka elvégzésének egyaránt hasznos segédlete. Fontosságát átfogó szemléletében látom. A fejezet írója, *Berke Barnabásné* a bevezetőben jól összefoglalva elemzi a szabványosítás fogalmát és jelentőségét anélkül, hogy elveszne a történeti részletezésben, vagy végeláthatatlan globalizációs elemzésbe futtatná mondandóját, miközben a globalizáció említése igen lényeges szempontként említendő ebben a relációban. Fontos, hogy az ISO szabványok felsorolásakor a kor tendenciáinak megfelelően a könyvtárakat érdemben érintő, az informatikai és a kiadói tevékenységgel kapcsolatos szabályok is megjelennek a fejezetben. A különböző hazai és nemzetközi szabványügyi testületek működésének ismertetése egy tágabb világra ad kitekintést, ahol szemmel látható a jelenkori könyvtári

paradigmaváltás markáns folyamata. Miközben a szakma még javában folytatja vitáját az internet alkalmazásáról, az információs társadalom kihívásairól, a könyvtár és könyvtáros feladatairól, a szabályozó rendszerben már megjelenik az út, amelyet követni kell.

Feltehetőleg gyakran forgatott fejezet lesz a *könyvtárosok és tájékoztató szakemberek számára készült szakirodalmi kalauz*. Ezt a részt az önmagunkra való reflektálás megnyilatkozásának tartom, ilyen értelemben több is, mint egyszerű adattár. Elemi érdekünk fűződik a benne foglalt információk ismeretéhez. Ezzel is szakmánkat, önmagunkat tiszteljük meg, s ezért várhatjuk el, hogy máshonnan elismerést kapjunk. A fejezettel kapcsolatban mindenekelőtt tiszta műfajosságát és időbeni frissességét kell megemlítenünk. A klasszikus tájékozódási lehetőségek és források mellett megjelennek a hálózati források, linkgyűjtemények, webkatalógusok stb. Kiderül, hogy a klasszikus források, mint a monumentális vállalkozású enciklopédiák, lexikonok ma már többnyire elektronikus hordozón is elérhetők. Bár bőséges az összegyűjtött és ismertetett anyag, érdemes a szerző, *Hegyközi Ilona* bevezetőben tett megjegyzését megszívelni, nehogy esetleg azt kérjük tőle számon, amire eleve nem vállalkozott (elméleti kérdések, alapfogalmak vizsgálata), vagy az 1–4. kötet irodalomjegyzékeiben már szereplő monografikus anyagait.

Az 5. kötet több mint 200 oldalas *mutatót* tartalmaz (*Papp István* munkája), segítve a sorozat kötetiben való tájékozódást. A *betűrendes* mutató főhajtás a szakmát évszázadok, sőt évezredek óta művelő szellemi nagyságok és hangyaszorgalmú közkatona előtt. A *tárgymutató* pontos, elmélyült munkát tükröz. Elgondolkodtató az a kiterjedt fogalomapparátus, amellyel a könyvtáros szakma „leírható”, továbbá a szakkifejezések szintjén megjelenő kapcsolódó tudományterületek sokasága, összetettsége, a terület multidiszciplinaritása.

A könyv tartalmi vonatkozásban jól szerkesztett, megjelenésében szép munka. Nem tolakodó, nem bőbeszédűen erőszakos, az ismeretek hasznosíthatósága szempontjából fontos alapmű. Mértéktartása impozáns. Kívánom, szolgálja jól a szakmát.

Bakos Klára
 (ZMNE Egyetemi Központi Könyvtár)

Tudomány- és technikatörténet CD-ROM-on XVI.

A salgótarjáni süküveggyár és üvegfeldolgozó üzemek története – az első száz év

A CD-ROM műfaj nélkülözhetetlenségének egyik ékes bizonyítéka az a kiadvány, amely a Salgglas Üvegipari Rt. kiadásában 1999-ben látott napvilágot. A salgótarjáni süküveggyár és üzemének 1893–1993 közötti történetét feldolgozó mű óriási ipartörténeti anyagának második és harmadik része anyagi eszközök hiánya miatt már csak CD-n jelent meg – nem követve az első rész könyv formában történt kiadását –, így azonban hozzáférhetővé vált az érdeklődő szak- és nagyközönség számára. A mű egyetemes tudomány- és technikatörténeti értékeit hordozó tartalom három részben (kötetben) mutatja be az üvegipari szakma múltját, válságait, sikereit, az egykor híres Nógrád megyei üveggyártás eredményeit, a megyei iparfejlődés gyáron belüli rezdüléseit, az üvegipari munkások történelmet formáló szerepét, valamint a régió századfordulón működő nyolc gyáranak történetét, amelyek közül mára már csak egy maradt.

Az *első rész* az 1893. és 1949. közötti évek krónikáját dolgozza fel az üvegipar meghonosodásától és reményteli kezdetétől a háború utáni termelés újraindításáig és a külföldi érdekltségű gyár államosításáig. Ezen belül áttekintést ad az üvegipar 19. század végi nehézségeiről, a gyakori tulajdonosváltás hatásairól, a Zagypapálfalvai Üveggyár Rt. tulajdonaként elért sikerekről, a Foucault-üveghúzás meghonosodását követő üvegipari fellendülésről, a háborús évekről és az azt követő kibontakozás eseményeiről.

1. ábra A Pock-féle gyár üvegfúvói 1906-ban

5515 1926. szám.

Iparigazolvány.

Zagypapálfalvai üveggyár r. t.
Zagypapálfalva lakos, Magyar állampolgár,
született ... évben,
...
ipari gyakorlásának az 1922. évi XII. törvényzikkben megállapított feltételeit saját ... személyében kellőképpen igazolta.

Ennélfogva a Zagypapálfalvai üveggyár r. t. a képződéshez kötött szabad ipari üzemi iparosok listájában a 4/926 - szám alatt bevezetett és részére az iparnak Zagypapálfalva területén gyakorlásra az iparigazolványt ezennel kiadjuk.

az ... ipari csak üzletvezető alkalmazásával gyakorolhatja.

Kelt Salgótarján 1926. aug. hó 20. án

2. ábra Salgótarjáni iparigazolvány 1926-ból

A *második rész* az 1950. és 1975. közötti időszak történetét mutatja be, részletesen beszámolva az üveggyártásnak az ötéves, illetve hároméves tervek időszakában elért eredményeiről.

A *harmadik rész* az 1976–1993. közötti időszakra ad összefoglalást, részletezve az 1990-ig tartó ötéves tervidőszakok, valamint az 1991–1993. között végzett munkát. A három fő részhez kapcsolódó függelék „Száz év után” címmel az 1994 utáni korszak jellemzőit foglalja össze.

A tartalomhoz kapcsolódó mellékletek az 1981–1990. közötti évek legfontosabb gazdasági mutató-

it, a Salgglas Salgótarjáni Síküveggyár Rt. alapszabályát és tevékenységi körét, a gyár 1920–1993. közötti vezetésének jellemzőit, a gyártörténet meghatározó személyiségeinek életrajzát, a gyár munkatársainak állami és ágazati kitüntéseit és elismeréseit, valamint a Glasunion Üvegipari Rt. munkatársainak névsorát tartalmazzák.

Az egyes részeket jegyzet és magyarázat, irodalomjegyzék, valamint 41 ábra és 131 fénykép egészíti ki; mely utóbbiakat még az 1991. évi síküveggyártás kéttucatnyi fotódokumentuma is gazdagítja.

A kiadvány szerzője *Gajzágó Aladár*. Az általa évtizedek alatt összegyűjtött és feldolgozott dokumentum multimédia-megformálását az Alma Grafikai Stúdió és Kiadó végezte, a puritánul tetszetős, ugyanakkor felhasználóbarát programnyelv *Both Csaba* munkáját dicséri. A Macintosh és Windows 95/98 rendszerigényű CD-ROM-ot a VTCD sokszorosította, a kiadvány 3000 Ft-ért a kiadótól (Salgglas Üvegipari Rt., 3104 Salgótarján, Budapesti út 29.) vásárolható meg.

Árkos Iván
(BME OMIKK)

A kéziratok jóváhagyási folyamata a szakfolyóiratoknál: elfogadás, visszaadás módosításra vagy elutasítás

A *Library Quarterly (LQ)* című nemzetközi folyóirat szerkesztőjét *Ann C. Weller* új könyve (Editorial peer review: its strength and weaknesses. ASIST Monograph Series. Medford, N. J.: Information Today Inc., 2001. A kéziratok elbírálási folyamata a szerkesztőségekben – erős és gyenge pontok) készítette arra, hogy az LQ szerkesztése során szerzett tapasztalatait kifejtse.

Az LQ alapításától (1931) fogva eredeti tudományos közlemények közreadására törekszik, vagyis „új, igaz és jól megírt” könyvtartudományi írásokat közöl. A kéziratokat beérkezésük után a főszerkesztő veszi nyilvántartásba, asszisztense pedig nyugtázza. Ezután kerül sor a bírálók (lektorok) kiválasztására. A szerkesztő – bár meglehetősen egyedül nem dönt egy-egy cikk sorsáról, a kéziratokat többen (legfeljebb öten) jóváhagyják, lehetőség szerint az illető cikkekben is idézett közismert szakemberek és az LQ szerkesztőbizottságának a tagjai. Az eljárás során sem a bírálók nem tudják a szerzők nevét, sem fordítva. A bírálóknak kilenc értékelési szempont szerint kell véleményt alkotniuk és lektori jelentést írniuk a cikk elolvasása után egy űrlap kitöltésével, amelynek kérdései a következők:

1. Fontos kérdésről, problémáról szól a cikk?
2. Eredeti-e a tárgyalás módja?
3. Bemutatja-e a szerző, hogy a vonatkozó szakirodalmat jól ismeri?
4. A problémának megfelelő kutatási módszereket alkalmaztak?
5. Történtek-e tévedések a módszerek kiválasztása, az érvelés vagy az adatok elemzése során?

6. Megerősítik, bővítik, módosítják vagy kétségesse teszik-e az eredmények az eddigi szakmai ismereteket, illetve közvélekedést?
7. Igazolják-e a következtetéseket az elemzések eredményei?
8. Jól van-e a cikk strukturálva, és világos-e a stílusa?
9. Kellően érdekesítő-e a cikk?

A bírálóknak általánosságban véve határozottan nyilatkozniuk kell, hogy a) elfogadják, b) kis változtatással elfogadják, c) nagyobb változtatásokkal elfogadják, d) átdolgozásra visszaadják, vagy e) nem fogadják el, illetve f) nem kívánják véleményezni a kéziratot. A szerkesztőnek nagy segítséget jelent a bírálók véleménye, de a végső döntés az ő felelőssége!

A véleményeket ezt követően a szerkesztőség egy kísérőlevéllel megküldi a szerzőknek, és javaslatokat tesz a további teendőkre. A cikk szerzője bevallja, hogy szerinte a bírálati folyamat (peer review) voltaképpen a tartalmi és a stilisztikai hibák kiszűrésére való; és felhívja a figyelmet arra, hogy a szerkesztők sem tévedhetetlenek: esetenként előfordul, hogy rosszul döntenek, legyen szó akár elutasításról, akár elfogadásról.

Weller említett könyve nyomán a szerző számszerűsítette az LQ lektorálási és publikálási adatait az 1996–2000-es időszakban, hogy kiderüljön, mennyi időt vesz igénybe ez a munkafolyamat, és hol lehet még javítani rajta, ha szükséges. Az egyszerűség kedvéért három kategóriát vizsgált, és a következőket állapította meg: